

ΟΜΙΛΙΑ ΣΤΟΝ ΑΓΙΟ ΓΡΗΓΟΡΙΟ ΠΑΛΑΜΑ, ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
Β' ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ
(15/3/2020)

Ένα μεγάλον Πατέρα της Εκκλησίας, τον Άγιο Γρηγόριο Παλαμά, Αρχιεπίσκοπο Θεσσαλονίκης τιμούμε σήμερα. Ο Άγιος Γρηγόριος, ακολουθώντας το παράδειγμα των Αγίων Πατέρων, παλαιότερων εποχών, αγωνίστηκε για την αντιμετώπιση των αιρέσεων του 14ου αιώνα, και τη στήριξη των Ορθοδόξων Δογμάτων. Γι αυτό η Εκκλησία όρισε η μνήμη του να τιμάται την Β' Κυριακή της Μεγάλης Τεσσαρακοστής, ως προέκταση της Κυριακής της Ορθοδοξίας.

Ο Άγιος Γρηγόριος γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολη το έτος 1296. Ο πατέρας του ήταν μέλος της Συγκλήτου των Ανακτόρων και έμπιστος σύμβουλος του αυτοκράτορα. Όμως πέθανε νωρίς όταν ακόμη ο γιός του ήταν 7 ετών. Έτσι ανέλαβε ο αυτοκράτορας Ανδρόνικος Β' την προστασία του μικρού Γρηγορίου, που ήταν συνομίληκος με τον γιό του, με προοπτική, μελλοντικά, να του αναθέσει υψηλά αξιώματα. Ο Γρηγόριος διακρίθηκε στις σπουδές του στη φιλοσοφία, αλλά στην ηλικία των είκοσι ετών εγκατέλειψε τις επιστημονικές σπουδές και επιδόθηκε στη μελέτη της ασκητικής φιλολογίας, με την καθοδήγηση του Επισκόπου Φιλαδελφείας Θεολήπτου. Απεσύρθη σε Μοναστήρι στο όρος Παπίκιον της Θράκης, και αργότερα εμόνασε στο Άγιον Όρος.

Όταν στη Θεσσαλονίκη εμφανίστηκαν αιρέσεις αναγκάστηκε να αφήσει τη ησυχαστική ζωή του και να αναλάβει αγώνα για την αντιμετώπιση αυτών των αιρέσεων. Επί έτη ήταν σε σύγκρουση με τον μοναχό φιλόσοφο Βαρλαάμ, από την Καλαβρία της Ιταλίας, ο οποίος πήγε στη Θεσσαλονίκη και διέστρεφε τα ορθόδοξα δόγματα· δεν δεχόταν την εκπόρευση του Αγίου Πνεύματος μόνον "ἐκ τοῦ Πατρὸς", όπως έχει διατυπωθεί στο Σύμβολον της Πίστεως και μαζί με άλλες κακοδοξίες, ασκούσε πολεμική εναντίον του ησυχασμού και της νοεράς προσευχής. Ο Άγιος Γρηγόριος για να κατοχυρώσει την Ορθόδοξη διδασκαλία στα θέματα αυτά, και να την κάνει κατανοητή από όλους, έγραψε πολλά συγγράμματα. Κλασσικά είναι τα έργα του Περί Αγίου Πνεύματος, Περί Ακτίστου Φωτός, Υπέρ των ησυχάζοντων και άλλα, με τα οποία αποστόμωσε τον Βαρλαάμ, και τελικά εκείνος αναγκάστηκε να ζητήσει συγγνώμην και να επιστρέψει στην Ιταλία.

Ο Άγιος Γρηγόριος, από το 1326, που χειροτονήθηκε Πρεσβύτερος-Ιερέας και αργότερα Αρχιεπίσκοπος, παράλληλα προς το απολογητικό έργο του, ανέπτυξε και αξιόλογο ποιμαντικό έργο, για την πνευματική καλλιέργεια του ποιμνίου του. Προ παντός όμως, δίδασκε με την αγία ζωή του. Εκοιμήθη την 14η Νοεμβρίου 1359, σε ηλικία 63 ετών. Στη συνείδηση των πιστών επεβλήθη ως Άγιος· και η φήμη του ως Αγίου διεδόθη ευρύτερα με τα πολλά θαύματα που έκανε. Προς τούτο το Οικουμενικό Πατριαρχείο, το έτος 1368, τον κατέταξε στο Αγιολόγιο της Εκκλησίας.

Τα ιερά Λείψανα του Αγίου Γρηγορίου έχουν αποθησαυρισθεί στον Μητροπολιτικό Ναό Θεσσαλονίκης.

Μεταξύ των έργων που έχουν διασωθεί, υπάρχουν και Ομιλίες του Αγίου Γρηγορίου προς το ποιμνίό του. Και για να λάβουμε μία γεύση της γλυκότητας των λόγων του Αγίου, ας ακούσουμε μερικά αποσπάσματα από την 56η Ομιλία του Περί Ιερών Μυστηρίων. Είναι, άλλωστε, αυτό ένα θέμα, που ιδιαίτερα μας ενδιαφέρει καθώς την περίοδο αυτή της Μεγάλης Τεσσαρακοστής συχνότερα μεταλαμβάνουμε των Αχράντων Μυστηρίων.

Ο Άγιος Γρηγόριος γράφει:

Όπως η γη χρειάζεται πρώτον να καλλιεργηθεί και να προετοιμασθεί και έπειτα να σπαρεί, για να καρποφορήσει, έτσι πρέπει να προετοιμασθούμε και εμείς για το μυστήριο της θείας Ευχαριστίας. Η προετοιμασία σ' εμάς είναι ψυχική και συνίσταται στη μετάνοια, της οποίας αρχή είναι η εξομολόγηση.

Γι' αυτό είναι αναγκαίο, αδελφοί, ο καθένας σας να έχει πνευματικό πατέρα και να προσέρχεται σ' αυτόν με πίστη και να ταπεινώνεται ενώπιόν του και να του εκμυστηρεύεται τα πονηρά πάθη της καρδιάς, και δεχόμενοι την πνευματική θεραπεία να ξεριζώνετε από την ψυχή -πριν ριζώσουν βαθειά- τ' αγκάθια και τα τριβόλια τής αμαρτίας, τα οποία ο καθένας σας έθρεψε μέσα του με την εμπαθή και φιλήδονη ζωή..

Ας καθαρισθούμε πρώτα, αδελφοί, και στο σώμα και στο στόμα και στη διάνοια, και ας προσέλθουμε να κοινωνήσουμε με αγαθή και καθαρή συνείδηση...Να προσέλθουμε αφού νίψουμε όχι μόνον το σώμα αλλά και τους σπίλους που βρίσκονται στο βάθος της ψυχής. Γιατί έτσι θα προσέλθουμε στη σωτηρία...

Με τη θεία Μετάληψη ας αναμείξουμε το αίμα μας με το αίμα του Θεού, για να αφανίσουμε την μέσα σ' αυτό βρισκόμενη φθορά· γιατί σ' αυτό το Τίμιο Αίμα του Χριστού υπάρχει πολλή και ανείπωτη ωφέλεια. Αυτό **μας κάμει νέους** από παλαιούς, και αιώνιους από πρόσκαιρους· αυτό μας απαθανατίζει και μας καθιστά αειθαλείς, σαν δένδρα φυτευμένα δίπλα στα ρεύματα των υδάτων τού θείου Πνεύματος, από τα οποία συνάγεται καρπός προς αιώνια ζωή...

Γι' αυτό πρέπει όχι μόνο να καθαριζόμαστε πρώτα κι έπειτα να προσερχόμαστε, αλλά και μετά την λήψη τού θείου αυτού δώρου -της θείας Κοινωνίας- να προσέχουμε τους εαυτούς μας και να λάβουμε πολλή προφύλαξη, ώστε να μένουμε ανώτεροι των παθών και να κηρύττουμε τις αρετές εκείνου που ευδόκησε να κατοικήσει μέσα μας.... Ας σκεφτόμαστε με ποιόν ενωθήκαμε, και τι πράγματα αξιωθήκαμε να λάβουμε και έκπληκτοι από το υπερβολικό μέγεθος του θείου δώρου και της προς εμάς αγάπης του Κυρίου μας, ας ρυθμίζουμε και πράξη και λόγο και σκέψη προς το «θέλημα του Θεού το αγαθό και ευάρεστο και τέλειο»· (Ρωμ. 12,2) *

* Πηγή: Γρηγορίου Παλαμά Έργα, ΕΠΕ, Πατερικά Εκδόσεις «Γρηγόριος ο Παλαμάς» Ομιλία 56η.